

Додаток до рішення обласної ради
від “___” _____ 2003 року

ПРОГРАМА
ліквідації наслідків підтоплення територій
у містах і селищах Донецької області на 2004-2005 роки
і на період до 2010 року

Донецьк-2003

Зміст

Вступ

1. Сучасний стан проблеми
2. Мета Програми
3. Завдання і першочергові заходи реалізації Програми
4. Етапи реалізації Програми
5. Механізм реалізації Програми
6. Фінансове забезпечення
7. Очікувані результати від реалізації Програми

Вступ

Програма ліквідації наслідків підтоплення територій в містах і селищах Донецької області на 2004-2005 роки і на період до 2010 року (далі-Програма) розроблена управлінням житлово-комунального господарства облдержадміністрації разом з виконками міських рад, райдержадміністраціями, Донецьким Державним геологічним підприємством “Донецькгеологія”, відділом комплексного проектування “Донецькводпроект” при Донецькому обласному виробничому управлінні меліорації і водного господарства, державним управлінням екології та природних ресурсів в Донецькій області, обласним об’єднанням капітального будівництва на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 № 160 “Про затвердження Комплексної програми ліквідації наслідків підтоплення територій в містах і селищах України”, Постанови Верховної Ради України від 06.03.2003 № 609-IV “Про рекомендації парламентських слухань “Підтоплення земель в Україні: проблеми та шляхи подолання”, відповідно до ст.43 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”.

Програма визначає основні цілі та завдання на 2004-2005 і на період до 2010 року з розв’язання проблеми ліквідації наслідків підтоплення територій міст і селищ та зменшення впливу причин і факторів розвитку цих процесів. Вона ґрунтується на основних показниках багаторічного вивчення процесів підтоплення територій Донецької області, довгострокового прогнозу тенденцій активізації зсувів, підтоплення земель та змін умов водопостачання населення на період до 2020 року, який виконано геологічною службою Мінекоресурсів України.

Програмою передбачені заходи, які здійснюватимуться за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, залучення фінансових ресурсів області, інвестицій та коштів підприємств.

1.Сучасний стан проблеми

Загальна площа територій міст і селищ області складає 240,7 тис.га, з них підтоплено населеної ділянки близько 23,0 тис.га, або 9,5 відсотків. Площа, що вимагає першочергових робіт складає 7,3 тис. га.

Територія області змінюється під впливом цілого комплексу як природних, так і техногенних умов і факторів. Основними з них є складна геологічна будова, різноманітні гідрогеологічні умови, численні тектонічні порушення, гідрогеологія, клімат, промислове та сільськогосподарське освоєння.

Однією з основних причин підтоплення є природні фактори, в тому числі кліматичні, геоморфологічні, геологічні (опади, ерозія річкових долин,

водяний режим річок, глибина залягання місцевого і регіонального водоупорів).

Так, історично сформоване розміщення населених пунктів у знижених місцях, річкових долинах, приморських смугах сприяли виникненню підтоплених територій. До таких міст відносяться Слов'янськ (річки Казений Торець, Калантаївка), Краматорськ (р.Казений Торець з притоками), Дружківка, Артемівськ, Маріуполь і ряд інших.

Значний вплив на підтоплення територій мають техногенні фактори, а саме:

- порушення умов поверхневого стоку різного роду будівництвом гребель, водоймищ тощо;
- незадовільний стан природних дренажних систем, замулювання русел річок, засипання балок;
- просідання поверхні землі над гірничими виробками.

Останнім часом ускладнюється еколого-гідрогеологічна ситуація гірничопромислових районів області в зв'язку з закриттям і затопленням вугільних шахт. При закритті шахт з їх наступним повним або частковим затопленням підйом рівнів підземних вод стає одним із головних факторів порушення рівноваги геологічного середовища. Тут активізуються процеси підтоплення, відбувається осідання поверхні над гірничими виробками, підтоплюються території за межами гірничих відводів.

З огляду на вплив техногенного навантаження, найбільш несприятливі умови склалися у містах: Донецьку з площею підтоплення 5,2 тис.га, Макіївці - 1,7 тис.га, Горлівці - 1,1 тис.га, Білозерську - 0,3 тис.га, Харцизьку – 0,3 тис.га, Вугледарі-0,6 тис.га та інших.

Ступінь впливу причин підтоплення в Донецькій області:

- порушення умов стоку поверхневих вод та незадовільний стан природних джерел – 20-40%;
- незадовільний стан мереж водопостачання та каналізації - 9-10%;
- просідання поверхні землі над гірничими виробками та негативні процеси, які відбуваються при закритті шахт - 50-70%.

У межах підтоплених територій розвиваються несприятливі, а в ряді випадків небезпечні для життя людей умови (осідання, деформація споруд, підземних мереж, вимокання зелених насаджень, заболочування, повторне засолення ґрунтів).

В окремих містах області, території яких знаходяться під інтенсивним впливом підтоплення, виконувалися цільові роботи з вивчення цих процесів і реалізації проектів по ліквідації їх наслідків.

З 1999 року в м.Донецьку збудовано дренажних систем на площі 170 га (сел.Застанційне, Грабарі, сел.шахти №6 “Червона Зірка” та інші). Розроблено техніко-економічні обґрунтування на будівництво систем інженерного захисту на площі 800 га. В поточному році виконуються роботи по розробці схеми інженерного захисту територій міста від шкідливої дії підземних та поверхневих вод.

У 70 роках ХХ століття був розроблений проект по ліквідації підтоплення м.Слов'янськ. Проект реалізовано частково через недостатнє фінансове забезпечення. Виконуються роботи тільки з розчищення лиманів і відкачки води насосними станціями.

В м.Білозерську в 2000-2001 роках проводилися дослідницькі роботи і розроблявся проект щодо зменшення негативного впливу гірничих робіт і ліквідації наслідків підтоплення території міста.

У 1995р. виконані геологічно-розвідувальні роботи в м. Краматорську з метою розробки проекту інженерного захисту старої частини міста від підтоплення.

Маріупольською міською радою прийнята комплексна програма по стабілізації зсувних процесів і ліквідації підтоплення м.Маріуполя.

Проводиться робота з ліквідації наслідків підтоплення також у ряді інших міст області.

Особливу небезпеку викликає безаварійний пропуск повені - 1% забезпеченості по річці Казений Торець в містах: Дружківка, Краматорськ і Слов'янськ. З 1995 року були припинені роботи по проекту "Регулювання стоків басейну річки Казений Торець".

Потребують першочергового виконання:

- реконструкції аварійних гребель Карловської, Торецької (р.Кривий Торець), по вул.Попова та сел.Донському (р.Казений Торець) в м.Дружківка;
- будівництва греблі на злиття річок Казенний Торець і Кривий Торець;
- завершення будівництва водоскиду Краматорської та Слов'янської гребель.

При теперішньому стані гребель в період проходження повені на річках Кривий та Казенний Торець можливе затоплення:

м.Слов'янськ	-	2396 га , в тому числі:
- житлові будинки	-	698 га;
- промислові підприємства	-	377 га;
- соляні шахти та озера	-	109 га;
- курорт	-	25 га;
-ліс, рілля, городи	-	1187 га;
м.Краматорськ	-	886 га , в тому числі:
- житлові будинки	-	145 га;
- промислові підприємства	-	409 га;
- рілля, городи	-	322 га
м.Дружківка	-	288 га , в тому числі:
- житлові будинки	-	51 га;
- городи, рілля	-	237 га.

Згідно з прогнозами Міністерства екології та природних ресурсів України у найближчі 4-6 років у південних та східних районах України, де підтоплення земель переважно пов'язане з антропогенними чинниками, тенденції зростання пов'язаних з ним проблем зберуться. Особливо небезпечними є території з централізованими системами водопостачання, де постійно збільшуються витрати води при транспортуванні, райони закриття

гірничодобувних підприємств та площі масового зрошення земель. Це ще більше погіршить ситуацію, особливо на територіях з техногенним підтопленням, що має незворотний постійний характер.

2. Мета Програми

Основною метою Програми є ліквідація наслідків підтоплення міст і селищ області для забезпечення безпечних умов проживання населення і безаварійного функціонування об'єктів економіки, транспортних і енергетичних магістралей шляхом проведення моніторингу підтоплених територій, оперативного прогнозування процесів і виконання науково-обґрунтованого комплексу першочергових заходів з ліквідації підтоплення міст і селищ області, обмеження будівництва об'єктів житлового та соціального призначення на територіях з ризиком підтоплення.

3. Завдання і першочергові заходи реалізації Програми

Основними завданнями Програми є:

- відновлення функціонування природних дрен, дренажних систем і споруджень інженерного захисту територій міст і селищ від підтоплення;
- упорядкування і підтримка в належному стані поверхневого водовідведення;
- проведення попереджуючих заходів;
- ліквідація наслідків підтоплення на забудованих територіях і в першу чергу на тих, що належать до зон надзвичайних ситуацій і підвищеної небезпеки.

Основні завдання реалізуються шляхом:

- проведення моніторингу підтоплених територій, створення необхідної інформаційної бази даних, розширення досліджень підземної гідросфери;
- створення служб експлуатації споруджень інженерного захисту від підтоплення в містах і селищах;
- реалізації державної політики, спрямованої на зменшення технічного навантаження на територію міст, селищ, водних об'єктів;
- обмеження будівництва об'єктів житлового, соціального призначення та господарської діяльності на територіях з ризиком підтоплення.

Комплекс заходів за основними напрямками передбачає:

- проведення інвентаризації та обліку дренажних систем і споруд інженерного захисту від підтоплення;
- реконструкцію і розширення режимної спостережної мережі для вивчення режиму підземних вод;

- будівництво, реконструкцію існуючого поверхневого водовідводу (зливної каналізації, обладнання її пристроями для уловлювання засмічуючих речовин);

- будівництво та реконструкцію існуючих дренажних систем та споруд інженерного захисту;

- відновлення та підтримання сприятливого режиму санітарного стану річок, запобігання шкідливої дії води (регулювання русел річок, берегоукріплення, ремонт та реконструкція протиаводкових дамб);

- будівництво систем інженерного захисту (впровадження комплексного підходу до ліквідації наслідків підтоплення);

- організацію служб експлуатації інженерних споруд;

- зменшення причин і факторів підтоплення, запобігання розвитку цього процесу шляхом заміни аварійних водопровідних мереж, реконструкції та санації каналізаційних мереж, насосних станцій, очисних споруд, забезпечення обліку використання води та впровадження інших заходів, які передбачені програмою “Реформування та поліпшення водопостачання і водовідведення населених пунктів Донецької області на 2004-2005 і на період до 2010 року”, затвердженою рішенням обласної ради від 04.04.2003 № 4/7-173 і програмою поетапного оснащення житлового фонду засобами обліку та регулювання споживання води;

- впровадження маловодних технологій, повторного використання стічних вод, замкнених систем виробничого водопостачання та обладнання мереж зливої каналізації очисними спорудами, реалізація яких забезпечується за іншими напрямками.

Заходи реалізації Програми додаються (додаток 1).

4. Етапи реалізації Програми

На першому етапі реалізації Програми (2004-2005 роки) будуть проводитися невідкладні заходи з ліквідації наслідків шкідливої дії вод на забудованих територіях міст та селищ, які розташовані в зонах підвищеної небезпеки, а також роботи, що запобігають розвитку аварійних ситуацій.

Далі (2006-2010 роки) планується проводити заходи, які передбачають ліквідацію наслідків підтоплення територій населених пунктів, що потребують першочергового здійснення. Виконання цих заходів сприятиме зниженню впливу основних причин і факторів підтоплення, ліквідації викликаних ними негативних явищ, створенню безпечних умов для життєдіяльності населення.

5. Механізм реалізації Програми

Головною метою підвищення ефективності державного управління на регіональному рівні є посилення взаємодії органів місцевої виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, підвищення ефективності їх діяльності, поліпшення якості прийняття управлінських рішень.

Програма є складовою частиною Загальнодержавної Програми, управління якою здійснює Державний комітет України з питань житлово-комунального господарства.

Загальне керівництво та координацію роботи щодо реалізації регіональної Програми здійснює облдержадміністрація. Хід виконання Програми розглядає колегія облдержадміністрації, обласна рада.

Контроль за ходом реалізації Програми здійснює управління житлово-комунального господарства облдержадміністрації. При необхідності хід виконання заходів в окремих містах і районах розглядається на виїзних нарадах.

Організаційна робота щодо виконання визначених Програмою заходів і робіт покладається на місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування.

6.Фінансове забезпечення

Заходи реалізації Програми включають два розділи:

- загальні ;
- заходи міст і селищ.

Фінансування першого розділу на 2004-2005 роки передбачено за рахунок коштів державного бюджету у сумі 2,2 млн.грн., відповідно до Комплексної програми ліквідації наслідків підтоплення територій в містах і селищах України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 №160, за напрямками:

- на науково-технічне забезпечення;
- на будівництво і реконструкцію об'єктів виробничого призначення для служб експлуатації. Крім того, передбачено 0,4 млн.грн. – з місцевих бюджетів. На період до 2010 року необхідні витрати у розмірі 5,9 млн.грн.

Для реалізації заходів другого розділу Програми на 2004-2005 роки орієнтовно потрібно 50,07 млн.грн., з них визначено три джерела фінансування програми, це за рахунок коштів місцевих бюджетів -24,23 млн.грн., державного бюджету -11,5 млн.грн. (передбачено згаданою комплексною програмою по Донецькій області), кошти підприємств, інвесторів -14,34 млн.грн. Разом до 2010 року обсяг коштів складає 302,06 млн.грн.

Загальна потреба в коштах на реалізацію Програми на 2004-2005 і на період до 2010 року складає 307,96 млн.грн.

Вартість заходів реалізації Програми викладена в додатку 2.

При формуванні щорічних обласних та місцевих програм соціального та економічного розвитку передбачається включати розділ “Забезпечення інженерного захисту і проведення заходів по ліквідації наслідків підтоплення територій міст і селищ”. В установленому порядку мають вирішуватися питання щодо залучення коштів державного, місцевих бюджетів та інших джерел фінансування на реалізацію зазначених Програмою заходів.

7.Очікувані результати реалізації Програми

Виконання комплексу заходів щодо ліквідації наслідків підтоплень територій у містах і населених пунктах на першому етапі дозволить:

- забезпечити екологічно безпечні умови життя і господарської діяльності на площі близько 2,3 тис.га з населенням близько 500 тис.чоловік.
- знизити соціальну напруженість серед населення, яке мешкає в зонах надзвичайних ситуацій;
- запобігти розвитку небезпечних геологічних процесів та їх наслідків;
- попередити виникнення надзвичайних ситуацій;
- відновити сприятливий гідрологічний і санітарний стан річок завдяки розчистці русел протяжністю 26,5 км;
- упорядкувати водовідвід поверхневого стоку з міських територій за рахунок побудови зливової каналізації-20 км;
- побудувати системи інженерного захисту на площі 153 га;
- відновити та забезпечити функціонування дренажних систем на площі близько 150 га;
- мінімізувати можливі збитки від шкідливого впливу води.